

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 535/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Birošom, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Co 63/2019 z 21. apríla 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ]

██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 63/2019 z 21. apríla 2020 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“). Označenie sťažovateľa, ktorý je fyzickou osobou – podnikateľom, zodpovedá v záhlaví a vo výroku uznesenia § 133 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 1008/1996 sa ██████████, ██████████ (ďalej len „žalobca“), podanou žalobou domáhal proti sťažovateľovi zaplattenia sumy 4 856,27 € s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia.

3. Rozsudkom sp. zn. 12 C 1008/1996 z 11. decembra 2018 okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 039,60 € spolu so 17,6 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 1 039,60 € od 7. marca 1997 do zaplattenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol, žiadnej zo strán sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania a štátu priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 79 % a voči sťažovateľovi v rozsahu 21 %.

4. Na základe odvolaní podaných žalobcom aj sťažovateľom krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti sťažovateľa zaplatiť žalobcovi sumu 1 039,60 € s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti, t. j. vo výroku o povinnosti sťažovateľa zaplatiť 0,6 % ročný úrok z omeškania zo sumy 1 039,60 € od 7. marca 1997 do zaplattenia, rozsudok zrušil a konanie v tejto časti zastavil. Súčasne potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, vo výroku o trovách štátu, a zmenil rozsudok vo výroku o trovách konania tak, že sťažovateľ má proti žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu

58 %. Žiadnej zo sporových strán nebola krajským súdom priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

5. Sťažovateľ v úvode ústavnej sťažnosti podrobne popisuje skutkový stav a namieta, že v odvolaní podanom proti rozsudku okresného súdu argumentoval aj tým, že suma pohľadávky žalobcu bola ustálená až na základe znaleckého dokazovania, preto si z objektívnych dôvodov nemohol svoju povinnosť splniť od 7. marca 1997. Za arbitrárny, nesprávny a ústavne neakceptovateľný považuje sťažovateľ právny záver krajského súdu prezentovaný v napadnutom rozsudku, že dĺžka súdneho konania nepredstavuje dôvod pre nepriznanie úroku z omeškania podľa § 3 Občianskeho zákonníka, keďže táto bola ovplyvnená aj správaním sťažovateľa. V tejto súvislosti sťažovateľ popiera, že sa akýmkoľvek spôsobom pričínil o to, že súdne konanie trvalo 24 rokov, a tvrdí, že dĺžka konania bola ovplyvnená zmenou zákonného sudcu, nečinnosťou okresného súdu a skutočnosťou, že okresný súd meritórne rozhodoval v predmetnej veci trikrát. Tieto skutočnosti preto nemôžu byť podľa sťažovateľa pripisované na jeho ťarchu.

6. Sťažovateľ krajskému súdu vytýka, že sa nevysporiadal s jeho argumentáciou, podľa ktorej až rozhodnutím okresného súdu, ktorým bola určená suma pohľadávky, mu vznikla povinnosť plniť žalobcovi. Na základe uvedeného sťažovateľ zastáva názor, že napadnutý rozsudok krajského súdu nespĺňa požiadavku na riadne odôvodnenie rozhodnutia predstavujúcu súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s právom na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 6Co/63/2019 zo dňa 21.04.2020 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 6Co/63/2019 zo dňa 21.04.2020 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. *Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania za právne zastupovanie v sume 450,29 EUR s DPH.*“

II.

Relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

11.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

12.1 Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

12.2 Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a posúdenie veci ústavným súdom

15. Sťažovateľ vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva sa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru krajskému súdu vytyka arbitrárnosť a ústavnú neakceptovateľnosť jeho právneho záveru, podľa ktorého dĺžka súdneho konania nepredstavuje dôvod na nepriznanie

úrokov z omeškania. Porušenie označených práv vidí sťažovateľ aj v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý sa nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami, pokiaľ ide o vznik povinnosti sťažovateľa plniť žalobcovi.

16. Vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý sťažovateľ v ústavnej sťažnosti označuje za arbitrárny a nedostatočne odôvodnený (body 5 a 6), ústavný súd uvádza, že nedostatočné odôvodnenie, rovnako aj arbitrárnosť akéhokoľvek rozhodnutia majú za následok, že nie je možné spoľahlivo zistiť, na základe čoho orgán predmetné rozhodnutie vydal, na základe akých skutkových zistení a právnych záverov postupoval, a preto nie je možné spoľahlivo preskúmať toto rozhodnutie. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces.

17. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

18. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti

strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené zo zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti) [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017].

20. Ako vyplýva z už citovaného uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017, porušenia práva na spravodlivý súdny proces, od ktorého sa odvíja prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, sa súd môže dopustiť aj tým spôsobom, že poruší právo strany sporu na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Ústavnou sťažnosťou napadnutý rozsudok krajského súdu je rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej a pokiaľ sťažovateľ namieta jeho nedostatočné odôvodnenie, je zrejmé, že sa mohol ochrany svojich práv domáhať prostredníctvom dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

21. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd v napadnutom rozsudku poučil strany sporu, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je podľa § 419 CSP prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k vyčerpaniu právnych prostriedkov, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, neuviedol žiadnu relevantnú argumentáciu.

22. Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu (v časti výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a súvisiacich výrokov o trovách konania a trovách štátu, pozn.) podal dovolanie len žalobca. Sťažovateľ možnosť podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) nevyužil, dovolanie nepodal.

23. Podľa citovaného § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré sú právnym poriadkom určené na ochranu jeho základných práv a slobôd. Z uvedeného vyplýva, že pojmovým znakom inštitútu ústavnej sťažnosti je jej subsidiarita, ktorá sa po formálnej stránke prejavuje v požiadavke na vyčerpanie všetkých poskytovaných procesných prostriedkov určených na ochranu práv sťažovateľa ešte pred samotným podaním ústavnej

sťažnosti a po stránke materiálnej v požiadavke, aby ústavný súd poskytoval ochranu ústavne zaručeným základným právam a slobodám až v prípade, kedy ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť.

24. K nepodaniu dovolania sťažovateľom je potrebné uviesť, že ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom. Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 Civilného sporového poriadku). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 174/2020).

25. Z citovaných ustanovení Civilného sporového poriadku vyplýva, že sťažovateľ mal v posudzovanej veci na ochranu svojich základných práv k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, o ktorom je oprávnený rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Sťažovateľ však proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie nepodal, čo znamená, že v danom prípade nebola dodržaná podmienka vyžadovaná § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Vzhľadom na to, že za danej situácie existovala možnosť domáhať sa ochrany práv prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania), ktorú sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom preukázateľne nevyužil, dospel ústavný súd k záveru o neprípustnosti podanej ústavnej sťažnosti. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou

ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovateľ v tomto prípade mal.

26. Sťažovateľ súčasne v ústavnej sťažnosti netvrdil (a tým menej preukázal), že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto v danom prípade neprichádza do úvahy ani aplikácia ustanovenia § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktoré predstavuje výnimku z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti.

27. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť.

28. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite (bod 7) ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu